

Svar på skriftligt spörsmål SSS 23/2021 rd

Svar på skriftligt spörsmål om barns rätt till integritet samt om lagstiftningens tidsenlighet

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 23/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Terhi Koulumies /saml:

Hur ska regeringen trygga varje barns rätt till integritet i de sociala mediernas tidsålder och är vår lagstiftning om detta tidsenlig, och om inte, vilka åtgärder ska regeringen vidta för att revidera lagstiftningen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Vi har lagstiftning på både nationell nivå och EU-nivå för att trygga barnens rättigheter. Dessutom finns det en barnombudsman som arbetar i anslutning till justitieministeriet. Barnombudsmannen har i uppgift att säkerställa att barnens ställning och rättigheter beaktas i lagstiftningen och i det samhälleliga beslutsfattandet. Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen (731/1999) ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Skydd för privatlivet, som garanteras i 10 § i grundlagen, gäller även för barn. I artikel 8 i Europakonventionen (SopS 63/1999) garanteras rätten till skydd för privat- och familjeliv. Dessutom tillämpas även den nämnda konventionen om barnets rättigheter (SopS 59/1991), särskilt artiklarna 12 och 13, samt artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2012/C362/02), där bestämmelser om barns självbestämmanderätt ingår.

Även lagstiftningen om skyddet av personuppgifter är betydelsefull när det kommer till de aspekter som lyfts fram i spörsmålet. I EU:s allmänna dataskyddsförordning (EU) 2016/679 ingår detaljerade bestämmelser om den registrerades rättigheter, som i princip gäller alla fysiska personer. Ett minderårigt barns självbestämmanderätt till sina personuppgifter bestäms utifrån ovan nämnda bestämmelser som fastställer barns självbestämmanderätt samt de särskilda bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen (1050/2018). I 5 § i dataskyddslagen fastställs med stöd av artikel 8 i dataskyddsförordningen en åldersgräns som tillämpas när informationssamhällets tjänster erbjuds till barn. Informationssamhällets tjänster får erbjudas direkt till ett barn om barnet är minst 13 år.

När det är fråga om ett barn under 13 år, förutsätter användningen av informationssamhällets tjänster ett samtycke eller en fullmakt från en person med föräldransvar för barnet. Syftet med åldersgränsen gällande barnets samtycke är att skydda barnet, särskilt i situationer där barnet inte nödvändigtvis är fullt medvetet om risker, konsekvenser, lämpliga skyddsåtgärder och sina rättigheter relaterade till behandlingen av personuppgifter.

Skydd för familjeliv som en grundläggande och mänsklig rättighet omfattar i princip vårdnadshavarnas rätt att bestämma över sitt barns uppfostran. Både artikel 8 i Europakonventionen och de nationella bestämmelserna om de grundläggande rättigheterna skyddar därmed å ena sidan individen, inklusive barn som individer, och å andra sidan familjen och familjelivet, vilket omfattar vårdnadshavarnas principiella bestämmanderätt i frågor som gäller ett minderårigt barn. Ovannämnda skyddsbehov kan i enskilda fall strida mot varandra. I Europadomstolens tolkningspraxis har konstaterats att vårdnadshavarens rättigheter inte kan vara gränslösa, utan att det ankommer på det allmänna att skydda barnet mot missbruk av vårdnadshavarställningen (Nielsen mot Danmark, 28 november 1988, punkt 72 i domen).

När barnets och vårdnadshavarnas rättigheter sammanjämkas ska barnets bästa sättas i främsta rummet, vilket kan åsidosätta en förälders intressen. Sammanjämkningen av barnets och vårdnadshavarnas rättigheter ska därför gå ut på att vårdnadshavarnas rätt att bestämma över barnets vård, uppfostran och personliga angelägenheter grundar sig på strävan efter att främja barnets bästa och att trygga barnets harmoniska utveckling och välbefinnande i enlighet med barnets individuella behov och önskemål. Detta framgår även av bestämmelserna i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).

Skydd för privatlivet tryggas även genom bestämmelserna i strafflagen (39/1889), som är rätt ingående. För spridande av information som kränker privatlivet bestraffas den som obehörigen genom ett massmedium eller genom att på något annat sätt göra tillgängligt för ett stort antal människor framför en uppgift, antydan eller bild som gäller någons privatliv så att gärningen är ägnad att orsaka skada eller lidande för den kränkte eller utsätta honom eller henne för missaktning. Straffet är böter eller, om brottet är grovt, böter eller fängelse i högst två år.

Till olovlig observation gör sig skyldig den som obehörigen avbildar en person som vistas på en hemfridsskyddad plats eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats. Till ärekränkning gör sig däremot skyldig den som framför en osann uppgift eller antydan om någon så att gärningen är ägnad att orsaka skada eller lidande för den kränkte eller utsätta honom eller henne för missaktning, eller på något annat än ovannämnda sätt förnedrar någon.

På EU-nivå bereds för tillfället två förordningsförslag som förbättrar barnens rättigheter: kommissionens förslag till förordning (COM(2020) 568 final) om ett tillfälligt undantag från vissa bestämmelser i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation i syfte att bekämpa sexuella övergrepp mot barn på nätet samt förordning om integritet och elektronisk kommunikation (s.k. ePrivacy-förordning).

EU:s allmänna dataskyddsförordning och stadgan om de grundläggande rättigheterna, fördragen samt de gällande bestämmelserna i den finska lagstiftningen ger ett starkt skydd för barnets privatliv och personuppgifter. Dessutom främjar barnombudsmannen, som är självständig och oberoende i sin verksamhet, barnens ställning och rättigheter. Regeringen anser det ändå vara oerhört viktigt att följa med hur barnens rättigheter omsätts i praktiken för att upptäcka eventuella problem.

Helsingfors 2.3.2021

Justitieminister Anna-Maja Henriksson